

**Bond Beter Leefmilieu
Vlaanderen vzw**

Koepel van Vlaamse milieuverenigingen

Tweeerkenstraat 47 - 1000 Brussel tel. 02/282.17.20 - fax. 02/230.53.89

PERSCONFERENTIE

Brussel, dinsdag 11 september 2001

o.ref.: AS/8702/EG ● datum: Brussel, 11 september 2001 ● contactpersoon: Erik Grietens, tel. 02/282.17.34, e-mail: erik.grietens@bbvlv.be

Milieubeweging vraagt drastische ommezwaai baggerspeciebeleid: preventie en verwerking baggerspecie dringend noodzakelijk. Bezwaren tegen stortplaatsen in Zwijnaarde, Steendorp en Zelzate

Baggerspecie vormt in Vlaanderen een groot probleem. Regelmatig moeten onze waterwegen uitgebaggerd worden om de binnenscheepvaart niet in het gedrang te brengen. Met het bovenhalen van deze specie komen ook letterlijk de gevolgen boven water van het overheidsbeleid inzake baggerspecie zoals dat jarenlang werd gevoerd. Tot nu toe werd dit baggerspecie gewoon gestort in stortplaatsen, wat ten koste gaat van natuur, landschap en leefbaarheid van nabijgelegen woonkernen. Daarnaast is baggerspecie vaak sterk vervuild en dreigt bij stortplaatsen de vervuiling door te dringen naar het grondwater. Eens de stortplaats volgestort is, moet op zoek gegaan worden naar een nieuwe locatie. In het kleine en dichtbevolkte Vlaanderen is daar echter geen ruimte meer voor. Nochtans zijn er verschillende technieken voorhanden om baggerspecie te verwerken en te hergebruiken, waardoor véél minder gestort moet worden. Bovendien wordt in Vlaanderen weinig of geen werk gemaakt van de preventie van baggerspecie. Het grootste deel van baggerspecie is immers een gevolg van erosie van landbouwgronden. Het hoeft dan ook niet verbazen dat er heel wat protest rijst tegen de aanleg van nieuwe baggerstortplaatsen, onder meer in Zwijnaarde (waar de werken door de rechtbank werden stilgelegd), Steendorp en Zelzate. Daarom vraagt de milieubeweging dat in Vlaanderen eindelijk werk wordt gemaakt van de preventie en van verwerking van baggerspecie, in plaats van aan te modderen en steeds opnieuw op zoek te moeten gaan naar nieuwe stortplaatsen.

Het uitbaggeren van rivieren en kanalen is om verschillende redenen noodzakelijk. Vooreerst moeten vaarwegen op een voldoende diepgang gehouden worden om de binnenvaart niet in de problemen te brengen. Daarnaast hebben rivieren een belangrijke waterafvoerende functie en is baggeren ook noodzakelijk om overstromingen te voorkomen. Tenslotte zijn heel wat onderwaterbodems sterk vervuild, zoals onlangs nog bleek uit een onderzoek van de Afdeling Water. Deze vervuiling moet gesaneerd worden om verspreiding van de vervuiling in het milieu te voorkomen.

Vlaanderen staat het volgende decennium nog voor een enorme opgave: de volgende tien jaar moet nog ettelijke miljoenen m³ slib worden gebaggerd. Ongeveer 17 miljoen m³ slib wordt jaarlijks teruggestort op andere plaatsen in de waterloop (vooral in de Beneden-Zeeschelde). Ongeveer 10 miljoen m³ moet de volgende jaren worden gestort of verwerkt. Voor een enorme hoeveelheid baggerspecie moet dus nog een oplossing worden gezocht.

Dweilen met de kraan open

Het Vlaams beleid inzake baggerspecie was tot nu toe een duidelijk staaltje van “dweilen met de kraan open”. Aan de eigenlijke oorzaak van de aanslibbing, met name erosie van landbouwgronden, wordt vanuit de overheid weinig of niets ondernomen. Het bovengehaalde baggerspecie wordt gemakshalve opgespoten op zogenaamde laguneringsvelden (om het slib te laten uitdrogen), waarna het gestort wordt op monostortplaatsen. Eens een stortplaats volgestort is met baggerspecie, moet al snel opnieuw op zoek gegaan worden naar een nieuwe locatie voor een nieuwe stortplaats, terwijl de aanslibbing van de waterlopen lustig verdergaat.

Het aanleggen van laguneringsvelden en stortplaatsen brengt heel wat problemen met zich mee. Vooreerst nemen laguneringsvelden en stortplaatsen enorm veel ruimte in beslag. Zo nemen de laguneringsvelden in Zwijnaarde nemen ongeveer 30 ha (een oppervlakte van zestig voetbalvelden) in beslag, dit voor het laguneren van 1,5 miljoen m³ baggerspecie. Het aanleggen van laguneringsvelden en stortplaatsen gaat bovendien ten koste van natuur en landschap. In het dichtbevolkte Vlaanderen is de ruimte té beperkt om dit ook in de toekomst te blijven doen.

Daarnaast is baggerspecie vaak sterk vervuild en dreigt bij stortplaatsen de vervuiling door te dringen naar het grondwater. Er bestaan weliswaar technische mogelijkheden om dit gevaar in te perken (zoals het werken met een waterdichte afdichtingslaag), maar hoe dan ook vereist het storten van baggerspecie een jarenlange controle nadien.

Bovendien lopen omwonenden volgens een aantal Amerikaanse studies¹ een zwaar gezondheidsrisico, doordat het water dat uit de baggerspecie verdampt, een deel van de verontreinigende stoffen meeneemt. Heel wat Vlaamse baggerspecie bevat naast een groot aantal zware metalen, ook vrij veel PCB's en PAK's, die kankerverwekkend zijn. Volgens recente onderzoeken werden ook zeer hoge waarden TBT gemeten in onderwaterbodems in onder meer de Antwerpse en Gentse havens.

Bezwaren tegen stortplaatsen in Gent, Steendorp en Zelzate

Het zal niet verbazen dat er tegen de aanleg van baggerstortplaatsen in Vlaanderen heel wat protest rijst. Momenteel worden onder meer stortplaatsen voorzien in Zwijnaarde (Gent), Steendorp en Zelzate.

Werken stilgelegd in Zwijnaarde

Op het zogenaamde eilandje in Zwijnaarde, gelegen in de Scheldevallei op de grens tussen Merelbeke en Gent, werden in het voorjaar volop werken uitgevoerd voor de aanleg van een gigantische baggerstortplaats voor het storten van 1,5 miljoen m³ baggerspecie uit de Schelde. Een gewestplanherziening enkele jaren geleden maakte van dit waardevolle gebied een reservatiezone voor een bedrijventerrein, dat eerst opgehoogd zal worden met baggerspecie. Nadat een bouw- en milieuvergunning werden afgeleverd, startten begin 2001 de werken aan dit stort en werden de eerste ladingen baggerspecie aangevoerd.

Op verzoek van de vzw's Actiecomité Milieubescherming Merelbeke, Gents MilieuFront en Actiegroep Bourgoyen Ossemeersen, heeft de rechter in kortgeding echter beslist deze werken te laten stilleggen, dit met een dwangsom van 200.000 BEF per dag. Bovendien moet de cvba Fasiver, die de werken uitvoert, het terrein binnen de negen maanden in de oorspronkelijke staat herstellen. Volgens de uitspraak in kortgeding is de milieuvergunning onwettig. Bij het afleveren van de milieuvergunning werd immers geen rekening gehouden met de waarde van de omgeving waarin de stortplaats gelegen is, wat nochtans verplicht is volgens de

---

¹ Deze studies werden uitgevoerd door verschillende *Hazardous Substances Research Centers*.

milieuwetgeving (Vlarem II). De rechter tilt hier des te zwaarder aan, omdat OVAM in haar advies over de milieuvergunning duidelijk gewezen had op deze tekortkoming.

De drie actiegroepen zijn zeer verheugd met deze duidelijke uitspraak. Het eilandje is immers een ecologisch en landschappelijk zeer waardevol gebied. Door zijn ligging middenin de Scheldevallei en de aanwezigheid van veel water in de omgeving, vormt het eilandje een cruciale schakel in een belangrijke trekroute voor vogels. Het eilandje is dan ook een belangrijk broed- en fourageergebied voor tal van zeldzame vogelsoorten. Daarnaast is het eilandje ook recreatief-landschappelijk van groot belang. Het is immers een onderdeel van de recreatie- en groenas langs de Schelde van Gent naar Oudenaarde. Met de aanleg van een omvangrijk baggerstort zou dit landschappelijk geheel totaal verknoeid worden. Bovendien werd voor de aanleg van dit baggerstort géén milieu-effecten-rapport opgemaakt, wat nochtans wettelijk verplicht is. Daardoor kan ook onmogelijk correct ingeschat worden wat de mogelijke gevolgen zullen zijn van deze stortplaats voor mens en milieu. Nochtans is het baggerspecie dat hier gestort zal worden sterk vervuild met onder meer zware metalen en PAK's.

Daarnaast speelt de overheid – met name het provinciebestuur Oost-Vlaanderen en het stadsbestuur van Gent – een zeer dubbele rol, wat trouwens ook het geval is bij de stortplaats in Steendorp. De cvba Fasiver werd immers mede opgericht door het provincie- en stadsbestuur, hoewel deze besturen nadien de milieu- en bouwvergunning moesten afleveren. Het gaat hier toch wel over een zeer dubieuze vorm van Publiek Private Samenwerking. Het is nog maar de vraag hoe een dergelijke constructie te verzoenen valt met de wetgeving inzake openbare aanbestedingen.

Als klap op de vuurpijl stelt de cvba Fasiver het stilleggen van de werken nu voor als een ramp voor het leefmilieu, aangezien de binnenvaart hiermee in het gedrang dreigt te komen. Het klopt inderdaad dat er een gebrek is aan ruimte om nog langer baggerspecie te storten. Het volstorten van het eilandje is echter geen oplossing: binnen enkele jaren zal alles volgestort zijn en moet dus opnieuw op zoek gegaan worden naar een nieuwe locatie om baggerspecie te storten, terwijl de aanslibbing van de Bovenschelde ondertussen lustig vergaat en de binnenvaart opnieuw in de problemen komt. Het is dus zeer kortzichtig om te stellen dat deze laguneringevelden annex stortplaats noodzakelijk zouden zijn om de binnenscheepvaart te verzekeren. Het is onbegrijpelijk dat de Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ) als opdrachtgever zelf niet op zoek gaat naar een duurzame lange termijn oplossing voor het probleem van aanslibbing. Dit alles werpt dan ook duidelijk een ander licht op dit “project met een substantieel maatschappelijke waarde”, zoals de cvba het graag voorstelt.

De cvba ging in beroep tegen het stilleggen van de werken door de rechtbank. De zaak in beroep komt voor op 21 september.

Tien jaar stordreiging in Steendorp

Het verhaal van Steendorp begint tien jaar geleden als Dredging International in juli 1991 de vroegere kleiput “het Nieuw Gelaag” aankoopt. In de zomervakantie van 1992 dient Dredging een milieuvergunningsaanvraag in om het bestaande categorie 3-stort om te vormen en uit te breiden tot een Klasse 1-monostort voor baggerspecie. Toenmalig minister De Batselier weigert de vergunning echter, waarop Dredging zonder succes in beroep gaat bij de Raad van State.

Na het debacle in 1993 stelt de administratie Waterwegen en Zeewezen van de Vlaamse Gemeenschap het 'Beleidsplan Sanering Waterbodembeneden-Zeeschelde' op, waarin Steendorp als een van de oplossingen voor het baggerprobleem naar voren wordt geschoven. Eind 1996 neemt de Vlaamse regering kennis van dit beleidsplan en beslist dat een en ander nader moet worden bekeken in een aantal werkgroepen. Eén werkgroep focust op de berging van baggerspecie en komt eind 1997 tot het besluit dat drie zones nader onderzocht moeten worden: de kleiput van Steendorp, de kleiput van Argex en het zuidelijk reservegebied van de bufferzone in de haven. Vervolgens blijkt uit een milieu-effecten-rapport dat een vergelijking maakt van de milieu-impact van de drie bergingszones, dat Steendorp de meest kwetsbare site is voor een baggerstort.

In 1998 wordt dan de cvba Steendorp opgericht. De partners in deze cvba zijn Silt, Soils, Dredging International, de Vlaamse Milieuholding en de provincie Oost-Vlaanderen. Net zoals in de zaak van het Eilandje blijkt dus dat de overheid – en met name het provinciebestuur – een zeer dubieuze rol speelt en tegelijk rechter en partij is. De cvba kan rekenen bovendien op de steun van de twee bevoegde ministers, want kort na de oprichting krijgt het gemeentebestuur van Temse een fax van Kelchtermans en Baldewijns met de uitnodiging om constructief samen te werken met de cvba. Welgeteld vier keer mogen de gemeente en de vzw Steendorp Leefruimte met de cvba rond de tafel zitten. Eind november 1998 wordt het overleg stopgezet. In 1999 wordt het MER over het baggerstort in de Steendorpse kleiputten afgewerkt.

Op 8 maart 2000 dient de cvba Steendorp dan eindelijk haar milieuvergunningaanvraag in. Hoewel meer dan drieduizend mensen bezwaar indienen tegen het baggerstort, levert het provinciebestuur – als participant in de cvba – in volle vakantieperiode op 9 augustus een milieuvergunning om 1.250.000 m³ verontreinigde baggerspecie te ontwateren of te laguneren en te storten in het Nieuw Gelaag. Daarnaast mag de cvba een persleiding en een transportband aanleggen ten oosten van het Kijkverdriet – een unieke zoetwaterschorre. De transportband en de persleiding passeren voorbij drie dichtbewoonde straten. De vergunning is meteen voor 10 jaar toegekend en is verlengbaar.

Het stortproject van de CVBA Steendorp heeft duidelijk verregaande gevolgen voor de leefbaarheid van Steendorp. Binnen een straal van 1 kilometer rond de baggerstortsite woont het merendeel van de 4.000 Steendorpenaars. Binnen een straal van 100 meter wonen een goeie 200 gezinnen. Al deze mensen worden volgens het MER gedurende de gehele exploitatietijd (geraamd op 10 tot 16 jaar) blootgesteld aan stof, geur- en lawaaihinder. Bovendien lopen ze volgens een aantal Amerikaanse studies een zwaar gezondheidsrisico, doordat het water dat uit de baggerspecie verdamppt, een deel van de verontreinigende stoffen meeneemt. De baggerspecie die in Steendorp zou worden gelaguneerd, i.e. ontwaterd, bevat naast een groot aantal zware metalen, ook vrij veel PCB's en PAK's, die kankerverwekkend zijn.

Het MER geeft ook aan dat de inplanting van het baggerstort vier bijzondere en belangrijke natuurgebieden kan aantasten: het Kijkverdriet, het Fort van Steendorp, het Gelaagpark en de Schausselbroekpolder. Het zal dan ook niet verbazen dat zowel de vzw Steendorp Leefruimte als het gemeentebestuur tegen deze milieuvergunning beroep aantekende bij Vlaams minister Vera Dua. Doordat ook het gemeentebestuur beroep aantekende is de vergunning hoe dan ook geschorst in afwachting van de uitspraak van de minister. De milieubeweging gaat er alvast van uit dat minister Dua de vergunning in beroep zal intrekken om eerst werk te maken van een daadwerkelijk voorkomingsbeleid.

De mogelijke uitbreiding van Callemansputte in Zelzate

Op het grondgebied van de gemeente Zelzate is reeds enkele jaren een monostortplaats voor baggerspecie gevestigd, de zogenaamde Callemansputte. Deze stortplaats is bestemd voor de berging van sterk vervuild slib uit het Kanaal Gent-Terneuzen, de Ringvaart en de Gentste havendokken. In 1996 werd nog een vergunning voor de uitbreiding van deze stortplaats afgeleverd door toenmalig minister Kelchtermans. Nochtans bleek duidelijk uit het toen opgemaakte milieu-effecten-rapport en uit tal van negatieve adviezen van overheidsadministraties, dat deze stortplaats niet lekdicht is, waardoor vervuiling van allerlei aard (zware metalen, PAK's,...) vanuit het stort in het grondwater rond het depot terecht komen, met alle gezondheidsrisico's en problemen voor het milieu van dien.

Daarenboven is de toen afgeleverde vergunning op tal van punten in strijd met de VLAREM-reglementering. Dit geldt zowel voor wat betreft de inrichtingsvoorwaarden (het stort is bijvoorbeeld niet voorzien van een controledrainagesysteem en een afdichting met foliematerialen), als voor de lozing van het drainagewater. Door de ongezuiverde lozing van het vervuilde en slibrijk water afkomstig van het stort, worden zowel de algemene als de sectorale VLAREM-lozingsvoorwaarden (voor stortplaatsen) met voeten getreden.

Momenteel liggen echter plannen voor om deze stortplaats nogmaals op te hogen (tot meer dan dertig meter!) en uit te breiden (een MER werd reeds in april afgewerkt). Rekening houdend met het feit dat de huidige stortplaats niet lekdicht is, is een nieuwe uitbreiding onverantwoord. Bovendien is een nieuwe uitbreiding van deze stortplaats problematisch voor de leefbaarheid van de vlakbij gelegen sociale woonwijk Klein Rusland (een deel van Zelzate) en voor de leefbaarheid van het kanaaldorp Rieme, dat eveneens op korte afstand van de bestaande Callemansputte gelegen is. De leefbaarheid staat hier al zwaar onder druk als gevolg van de zware industriële activiteiten en het zwaar vervoer dat daarmee gepaard gaat. Tenslotte is de uitbreiding van de stortplaats gelegen in een bufferzone, die juist bedoeld is om de woonwijk Klein Rusland te beschermen tegen al te veel negatieve invloeden van de nabijgelegen expresweg en de havenindustrie. Een verdere uitbreiding van deze stortplaats is dan ook onaanvaardbaar.

Ook terugstorten in de waterloop valt niet te verantwoorden

Ook het terugstorten van baggerspecie in de waterloop, zoals gebeurt in de Beneden-Zeeschelde, valt niet te verantwoorden. Daarvoor werd in het voorjaar in beroep een milieuvergunning afgeleverd door minister Dua. Nochtans bedreigt het terugstorten van baggerspecie in de rivier in belangrijke mate het aquatisch ecosysteem. Het baggeren en storten geeft aanleiding tot een ernstige vervuiling en vertroebeling van het water. Het opbaggeren en terug kleppen van sterk vervuilde sedimenten maakt een wijde verspreiding van de vervuiling mogelijk. De vervuiling die aan de slibdeeltjes geadsorbeerd zijn, zullen samen met het opnieuw in suspensie gebracht materiaal in de waterkolom worden verspreid. Het zijn juist de fijnere (slib)deeltjes – waaraan de meeste contaminanten vasthangen – die gemakkelijk opnieuw in suspensie komen. Gezien de sterke stroomsnelheden in de Schelde, zal deze verspreiding over grote afstanden plaatsvinden en ook nog relatief schone onderwaterbodems (bijvoorbeeld in de Westerschelde en het land van Saefthinge) bedreigen. Om die reden verplicht de Nederlandse overheid het Vlaams Gewest trouwens om jaarlijks voor 200.000 à 300.000 ton droge stof baggerspecie uit de Beneden-Zeeschelde te halen en aan land te bergen (verplichting opgelegd in de WVO-vergunningen voor het baggeren en storten in de Westerschelde). Samen met de permanente aanvoer van slib, zorgt het terugstorten van een aanzienlijke hoeveelheid opgebaggerd materiaal voor een voortdurende toename van de hoeveelheid in Beneden-Zeeschelde “ronddraaiend” slib.

Het feit dat de Beneden-Zeeschelde – en de intergetijde gebieden die ermee samenhangen – omwille van hun uitzonderlijke ecologische waarde door de Vlaamse regering als speciale beschermingszone zijn aangeduid in het kader van de Europese vogel- en habitatrichtlijn, schept bovendien bijzondere verplichtingen die bij het afleveren van de vergunning niet zijn gerespecteerd.

Zo stelt artikel 6, lid 4 van de habitatrichtlijn dat een project met negatieve impact op de speciale beschermingszones slechts kan doorgezet worden als (1) alternatieve oplossingen ontbreken, (2) er dwingende redenen van groot openbaar belang mee gemoeid zijn en (3) de natuurschade wordt gecompenseerd. Aan geen van die punten komt de vergunning(saanvraag) tegemoet. Immers: (1) alternatieve oplossingen (zoals het scheiden in een slib- en zandfractie, zie verder) werden niet overwogen of toegepast; (2) nergens wordt afdoend verantwoord waarom het hier zou gaan om een groot openbaar belang en (3) van natuurcompensatie of herstel (bijvoorbeeld door de creatie van natuurlijke overstromingsgebieden waar een deel van het extra gesuspendeerd materiaal in kan bezinken) is geen sprake. Als dan al sprake zou zijn van “dwingende redenen van groot openbaar belang”, dan kunnen deze o.i. enkel ingeroepen worden ten aanzien van het baggeren (op diepte houden) van de vaargeulen en haventoeegangen, maar zeker niet ten aanzien van het terugstorten van de specie onder water.

Het is met andere woorden overduidelijk dat de verplichtingen die volgen uit de Europese habitat- en vogelrichtlijn in de bestreden vergunning niet werden gerespecteerd. Dit ondanks het feit dat ze directe werking hebben voor alle lagere overheden.

Preventie is prioritair

Het storten en terugstorten van baggerspecie is in strijd met de afvalbeheershiërarchie die zowel in het Vlaams als het Europees afvalbeleid wordt aangehouden². Deze afvalbeheershiërarchie stelt dat preventie en materiaalrecyclage de voorkeur moeten krijgen boven storten. Volgens de zogenaamde “Ladder van Lansink” moet het afvalprobleem in eerste instantie aan de bron aangepakt worden door afval zoveel mogelijk te voorkomen via afvalpreventie. Als dat niet mogelijk is moet gekozen worden voor hergebruik en recyclage. Als ook dat niet kan moet geopteerd worden voor afvalverbranding met energierecuperatie. Pas in laatste instantie kan geopteerd worden voor het storten van afvalstoffen.

In uitvoering van deze afvalhiërarchie moet de Vlaamse overheid dus dringend werk maken van de preventie van de aanslibbing van waterlopen. Dat kan in de eerste plaats door erosie van landbouwgronden tegen te gaan. Naar schatting 80% van de aanslibbing van waterlopen is immers een gevolg van erosie van landbouwgronden. Zo bedraagt de erosie in de Vlaamse leem- en zandleemstreek naar schatting 10 ton/ha per jaar. Om erosie tegen te gaan kunnen een hele reeks maatregelen worden doorgevoerd, zoals het onderhouden en ontwikkelen van kleine landschapselementen (hagen, bomenrijen, houtkanten,...) die erosie tegenhouden, het aanleggen van bufferstroken naast waterlopen, het gebruik van groenbedekkers (gewassen die in de winter gezaaid worden op braakliggende percelen en daardoor erosie verminderen), juiste ploegmethoden (niet dwars op de helling ploegen),... Tot nu toe worden dergelijke maatregelen enkel op vrijwillige basis toegepast in het kader van de “Code voor Goede landbouwpraktijken” en kunnen landbouwers hiervoor gesubsidieerd worden. Dit is een belangrijke eerste stap, maar een meer stimulerend én bestraffend beleid is noodzakelijk om het probleem van aanslibbing daadwerkelijk aan de bron aan te pakken.

---

² Zie respectievelijk het Vlaamse Afvalstoffendecreet en de “Communautaire strategie voor het afvalbeheer” van 30 juli 1996 (COM (96)399def).

Daarnaast moet er via het integraal waterbeheer voor gezorgd worden dat het kombergend vermogen van waterlopen opnieuw toeneemt. Vroegere hadden rivieren heel wat natuurlijke overstromingsgebieden in de valleien waar regelmatig slib werd afgezet. Door het verhogen van dijken naast rivieren, door het rechte trekken van kronkelende waterlopen of het bebouwen van valleigebieden hebben de meeste waterlopen die natuurlijke functie verloren. Die natuurlijke situatie kan terug hersteld worden door rivieren opnieuw te laten meanderen en door natuurlijke overstromingsgebieden in de valleien te herstellen. Dit laatste moet bijvoorbeeld gerealiseerd worden in het natuurlijk overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde.

Tenslotte moet ook werk gemaakt worden van de preventie van vervuiling van waterbodems. Zoals uit recent onderzoek bleek zijn heel wat onderwaterbodems zwaar vervuild. Om dit probleem in de toekomst te voorkomen moet het beleid inzake het beperken van afvalwaterlozingen in waterlopen verder worden gezet. Ook moet de diffuse verontreiniging door pesticiden en overbemesting beter worden aangepakt, onder meer via een pesticidenreductieplan en een aangescherpt metsactieplan.

Verwerken in plaats van storten

Zelfs mét een ver doorgedreven preventiebeleid zal er de volgende jaren hoe dan ook nog een aanzienlijke hoeveelheid baggerspecie moeten bovengedaald worden. Vlaanderen kent bovendien een belangrijke historische achterstand in het uitbaggeren van waterlopen. Dat baggerspecie mag echter niet langer exclusief gelaguneerd en gestort worden. Er bestaan reeds tal van technieken om baggerspecie te verwerken en te hergebruiken.

Een eenvoudige techniek die in het buitenland al veelvuldig wordt toegepast is de mechanische scheiding gevolgd door mechanische ontwatering. Door via hydrocyclonage de schone zandfractie van de moeilijker op te schonen en bouwtechnisch minder interessante slibfractie af te scheiden, kan alvast de zandfractie als secundaire grondstof worden gerecupereerd. Het slib kan verder in een zeefbandpers worden ontwaterd. Zo beschikt bijvoorbeeld de haven van Hamburg reeds jaren over een slibverwerkingsinstallatie die baggerspecie mechanisch ontwaterd en vervolgens de zandfractie afscheidt. Deze installatie verwerkt jaarlijks meer dan 2 miljoen m³ baggerspecie en neemt een oppervlakte van amper enkele hectaren in beslag.

Ook in de haven van Antwerpen wordt momenteel de ingebruikname van een mechanische slibontwateringsinstallatie voorbereid, weliswaar zonder zandafscheiding. Uit onderzoek van het Havenbestuur en uit testen in een proefinstallatie bleek alvast dat een dergelijk ontwateringsinstallatie technisch én economisch rendabel is. Alhoewel het nog steeds de bedoeling is om het ontwaterde slib te storten, worden door de ontwateringsinstallatie alvast de ruimteverslindende laguneringsvelden overbodig. Bovendien is een dergelijke ontwatering een eerste stap in voor daadwerkelijk hergebruik als bodem of bouwstof.

Als vervolg op een hydrocyclonage waarbij zand van de slibfractie wordt gescheiden, bestaan meer geavanceerde verwerkingstechnieken die ook de afgescheiden slibfractie van het baggerspecie kunnen reinigen. Zo wordt via de techniek van de “warme immobilisatie” specie opgewarmd tot een temperatuur waarbij de organische componenten vernietigd worden en de zware metalen chemisch worden gebonden. In feite komt dit proces neer op de “verglazing” van de baggerspecie, waardoor inerte pellets ontstaan die als kunstgrind, kunstbasalt of baksteen in de bouwsector kunnen worden aangewend.

Een andere techniek is de “koude immobilisatie”, waarbij een soort lijm aan het slib wordt toegevoegd. De verontreinigingen worden aldus niet uit de specie verwijderd, maar immobiel gemaakt. Door de koude immobilisatie worden de verontreinigingen zodanig ingekapseld door de bindmiddelen, dat ze geen schade meer kunnen veroorzaken. Via koude immobilisatie kan grond of granulaat worden geproduceerd.

Omdat bij de mogelijke verwerking van baggerspecie veel afhangt van de soort en de samenstelling van het baggerspecie, moet Vlaanderen, naar analogie met Nederland, op korte termijn een onderzoek uitwerken naar de mogelijkheden voor de verwerking van Vlaams baggerspecie. Op die manier zal meer duidelijkheid ontstaan over de mogelijkheden en de voor- en nadelen van de verschillende verwerkingstechnieken voor slib in Vlaanderen. Een dergelijk onderzoek naar de best beschikbare technieken zou bijvoorbeeld uitgevoerd kunnen worden door het VITO.

Het Vlaamse bagger- en stortbeleid steekt alleszins schril af tegen deze van bijvoorbeeld de Nederlandse overheid. Daar stemde de Nederlandse Tweede Kamer eind vorig jaar in met het voornemen van Rijkswaterstaat om de komende tien jaar 460 miljoen gulden beschikbaar te stellen voor de verwerking van 59 miljoen m³ vervuild slib. Via verschillende scheidingstechnieken (vnl. hydrocyclonage) wordt in Nederland makkelijk reinigbaar zand van de sterker vervuilde slibspecie gescheiden met het oog op grondstofrecyclage als bouwzand. Voor de sterker vervuilde slibspecie worden waar mogelijk chemische reinigingstechnieken of koude of warme immobilisatietechnieken gebruikt.

Meer geld in de begroting noodzakelijk

De milieubeweging eist dat dergelijke verwerkingstechnieken ook in Vlaanderen dringend worden toegepast. Het gaat niet langer op dat de overheid blijft kiezen voor de makkelijkste en goedkoopste oplossing (storten) en de nadelen daarvan afwentelt op de open ruimte, volksgezondheid en het leefmilieu. Het verwerken en hergebruiken van baggerspecie is natuurlijk wel veel duurder dan laguneren en storten. Het is dan ook noodzakelijk dat de broodnodige extra miljarden voor verwerking en hergebruik worden ingeschreven in de Vlaamse begroting. In dat geval komt echter ook een duurzame lange termijn oplossing voor de binnenscheepvaart in zicht. Als de overheid blijft aanmodderen zoals we nu bezig zijn en steeds opnieuw op zoek moet gaan naar nieuwe stortlocaties, zal het beleid én de binnenscheepvaart uiteindelijk vastlopen. En daar is niemand mee gediend.

Geldgebrek mag trouwens geen bezwaar zijn voor het inzetten van de best beschikbare technieken in de aanpak van de onderwaterbodemproblematiek. Een hoge kostprijs voor de sanering van de historische verontreiniging geeft immers de beste garanties voor het tot stand komen van een preventief beleid, dat zich richt op de terugdringing van de hoeveelheid slib in de waterlopen en van de verontreinigingen die zich aan dit slib hechten.

Naast meer geld in de begroting moet de optie voor verwerking en hergebruik van baggerspecie ook doorwerken in de aanbestedingen van AWZ (de administratie Waterwegen en Zeewezen). AWZ moet in haar aanbestedingen verplicht opnemen dat baggerspecie zoveel mogelijk verwerkt en hergebruikt moet worden. Ook in de bestekken van de Vlaamse overheid voor bijvoorbeeld infrastructuurwerken, moet standaard de verplichting worden opgenomen om een minimale hoeveelheid gerecycleerd slib (bijvoorbeeld 80%) te gebruiken bij de infrastructuurwerken. Op die manier wordt een markt gecreëerd voor de verwerking en recyclage van baggerspecie, waardoor deze technieken ook economisch rendabel worden.

Heffing op natuurlijke grondstoffen als noodzakelijke randvoorwaarde

Een bijkomende hinderpaal voor verwerking en hergebruik van baggerspecie, is het feit dat het ontginnen van natuurlijke rijkdommen (zand, grind,...) veel te goedkoop is in vergelijking met het gebruik van secundaire grondstoffen. Daarom is het noodzakelijk dat een financiële heffing wordt doorgevoerd op de winning en de invoer van natuurlijke grondstoffen zoals zand en klei. Momenteel is een ontwerp "delfstoffendecreet" goedgekeurd door de Vlaamse regering. Helaas voorziet dit decreet géén heffing op de

ontginning van grondstoffen. Bond Beter Leefmilieu zal er dan ook sterk voor ijveren dat een dergelijke heffing alsnog wordt ingevoerd in het decreet³.

Naast een heffing op natuurlijke grondstoffen kan ook heffing worden ingevoerd op het storten van baggerspecie, waardoor storten opnieuw duurder wordt in vergelijking met verwerking. Tenslotte kan ook een stortverbod worden ingevoerd voor die fractie van baggerspecie die nog verwerkbaar is tot secundaire grondstof of bouwstof.

Locaties voor restfracties die toch gestort moeten worden

Zelfs na een doorgedreven preventie en een maximale verwerking zal er nog een aanzienlijke hoeveelheid te storten baggerspecie overblijven. Voor de milieubeweging kan het storten echter enkel een noodoplossing zijn voor specie die niet meer verwerkt kan worden.

Bij het bepalen van de locaties voor nieuwe stortplaatsen moet voor de milieubeweging het principe vooropstaan dat stortplaatsen thuishoren in haven- en industriegebieden en niet in waardevolle of kwesbare open ruimtes die belangrijk zijn voor natuur en landschap. Voorafgaandelijk aan de keuze van een stortplaats moet steeds een vergelijkend MER worden opgemaakt, dat moet onderworpen worden aan een openbaar onderzoek. Het gaat immers niet op dat achter de schermen beslist wordt over nieuwe stortplaatsen, zonder dat de bevolking daarin haar zeg kan doen.

Uitvoeringsplan baggerspecie

Tot slot vraagt de milieubeweging dat door de Vlaamse regering op korte termijn een "globaal uitvoeringsplan voor baggerspecie" wordt opgemaakt én uitgevoerd, vergelijkbaar met het uitvoeringsplan huishoudelijk afval. Verschillende overheidsadministraties hebben terzake reeds heel wat werk geleverd, zodat een uitvoeringsplan baggerspecie nog vóór het einde van dit jaar rond kan zijn. Uiteraard eisen we dat dit uitvoeringsplan vertrekt van een duidelijke hiërarchie conform de "Ladder van Lansink", zoals ook is vastgelegd in het afvalstoffendecreet. Preventie van baggerspecie moet op de eerste plaats komen, vervolgens moet maximaal ingezet worden op verwerking en recyclage van baggerspecie, storten kan enkel als noodoplossing voor die fractie van het baggerspecie dat niet verwerkt kan worden. Alleen op die manier kan in Vlaanderen eindelijk afgestapt worden van een beleid dat "dweilt met de kraan open" en kan de basis gelegd worden voor een duurzaam baggerspeciebeleid dat ook op langere termijn een oplossing biedt voor de binnenscheepvaart en tegelijk rekening houdt met het bewaren van open ruimte, volksgezondheid en een beter leefmilieu.

Voor meer informatie:

- **Bond Beter Leefmilieu: Erik Grietens, tel. 02/282.17.34, erik.grietens@bblv.be**
- **Steendorp Leefruimte vzw: Marijke De Roeck, tel. 03/744.04.62, marijke.deroeck@pandora.be of Martin Gyselinck, tel. 03/774.26.33, martin.gyselinck@pi.be**
- **Gents MilieuFront vzw: Stefaan Claeyns, tel. 02/282.17.40, stefaan.claeys@bblv.be**

---

³ Momenteel bestaat via het grinddecreet enkel een beperkte heffing voor de ontginning van grind.